

Stakingsgolven, vakbondsgroei en het ACV

Kurt Vandaele

In het begin van de eenentwintigste eeuw stellen mondialisering, europeanisering en deïndustrialisatie onmiskenbaar grenzen aan de syndicale vrijheidsgraad. Zo zeer zelfs dat volgens sommigen vakbonden, net als dinosaurussen, zullen uitsterven. Deze pessimistische stemmen beschouwen de vakbeweging nog louter als een modernistisch relict van de industriële revolutie, nauwelijks in staat om een antwoord te bieden op de nieuwe uitdagingen die het kapitalisme vandaag in het leven roept.

Het getuigt van een manicheïstische inkleuring: alle dynamiek wordt toegekend aan het kapitalisme en vakbonden worden louter bekeken als een statisch anachronisme. In dit artikel wordt deze inkleuring bijgesteld. Vakbonden zijn immers reflexieve organisaties: ze kunnen leren, zich heroriënteren en zich bijgevolg aanpassen aan nieuwe uitdagingen.⁽¹⁾

Zowel vroeger als nu is de vakbeweging op vele domeinen actief. Niet alleen onderhandelt ze over de loon- en arbeidsvoorwaarden van de werknemers in de bedrijven, maar ze ijvert bijvoorbeeld ook voor de belangen van werklozen, (brug)gepensioneerden en zieken in de samenleving. Voor dit alles wendt ze haar politieke invloed aan. De vakbeweging kan daarom niet alleen beschouwd worden als een aanbieder van arbeid, maar ook als een sociale beweging en politieke belangengroep. Dit artikel wil echter de vakbeweging bekijken vanuit een ander, veeleer abstract perspectief. Een vakbond kan namelijk ook opgevat worden als een onderneming die zich toespitst op het werven van zoveel mogelijk leden door het aanbieden van zijn diensten.⁽²⁾ Het staat buiten kijf dat een vakbond niet dezelfde doelen nastreeft als een onderneming, maar net zoals elk bedrijf kan een vakbond niet zomaar eindeloos diensten

aanbieden zonder acht te slaan op de kosten die deze met zich meebrengen. En net zoals iedere onderneming beschikt een vakbond maar over een beperkt aantal middelen voor de uitbreiding van zijn dienstenaanbod. Een en ander moet dus efficiënt gebeuren. Het dienstenaanbod is afhankelijk van de inkomsten, die voornamelijk bestaan uit ledenbijdragen, en van de kosten van organisatie en administratie. Vanuit dit perspectief kan een aantal recente wijzigingen in de organisatorische structuur van het ACV geanalyseerd en beter begrepen worden.

'FINANCIËEL' PROBLEEM: LAGERE INKOMSTEN EN HOGERE KOSTEN

In 2003 tellen de christelijke bonden 1.514.618 leden. Dat zijn er bijna zeven keer meer dan in 1945, toen er 225.230 ACV-leden waren.

Kurt Vandaele (1975),
graduaat in de toegepaste
informatica en doctor in de
politieke wetenschappen, is
als postdoctoraal onderzoeker
verbonden aan de vakgroep
Politieke Wetenschappen van
de Universiteit Gent.